

ιαρορυθμιστικής εργασίας και κάποιας διοργανώσεως της κοινωνίας μας σε τάξεις και κόμματα άρχων αυτών όφείλονται κατά μέγα μέρος στην παραρρηκυστική εργασία, που χρόνια δλόκληρα άδρόνθα έκαναν οι δημοτικιστάι, προτοιμάζοντας τη ζωντανή και ριζοσπαστική νεολαία μας για μιá άπώτερη θειική κοινωνική δράση.

Από την άποψη αυτή ή επίδραση του δημοτικισμού στή κοινωνία μας είναι άνυπολόγιστη και ό κοινωνιολόγος μόνον ένα χαρακτηρισμό μπορεί να δώσει για τóδημοτικισμό: ότι είναι ή πνευματική ή επαναστατική κίτηση της έλληνηκής κοινωνίας, από την εποχή της καταστροφής του άρχαιου ελληνικού πολιτισμού.

Αυτός μίς έπρομήθευσε τούς ιολμηρούς και φωτισμένους εργάτας, που μεταρρhythμιαν είτε δλίτελα είτε εν μέρει τ έσσασας, ως την ώρα κλάδους της ζωής μας, συγχρονίζοντας και ζωντανεύοντας άπωδότησε αυτούς.

α') Τή λογοτεχνία και τέχνη, β' τά γλωσσολογικά συστήματα, γ' την εργατική και οσιαλιστική κίνηση και δ' την πολιτική ζωή, όπου τελευταία άρχισαν να φαίνονται πολιτευται με νέες ευρωπαϊκές αντιλήψεις και ιδέες. Σ' αυτά μπορούμε να προσθέσουμε και τή καθημέρηνη καλύτερηση, σοβαροποίηση και τόν εξευρωπαϊσμό του ήμερησιου και περιηδικού τύπου, ό όποιος εμπνέεται και γράφεται ως επί τó πλείστον από νεοεργάζοντα δημοτικιστικά πνεύματα.

"Όταν σε προσεχές μέλλον αλλάξουν τά πράγματα στην Ελλάδα, και όλα τά κοινωνικά ζητήματα ότε οι άνθρωποι θά άπορρουν πώς οι πατέρες τους μπορούσαν να ευχαριστούνται σε μιá νεκρή γλώσσα, και σε διάφορα άναρχονομικά φτωχολαζονικά ούτοπιστικά καθεστώτα. Και τότε ό μέλλον ιστορικός της πνευματικής και ψυχικής άναγεννήσεώς μας, γυρεύοντας να βρή τις πηγές της, μοιραίως θά σκοντάψη στο μεγάλο έργο του Ψυχολόγ, του τ'Νουμώ και τών δημοτικιστών.

Οι 15 τόμοι του ά'Νουμώ δά του φανούν τότε ή μόνη επαναστατική όαση μέσα στην άπέρανη έρημο της σπηρηνηκής άποδολογικής σχολαφυκτικητος, και με χρυσά γράμματα να άναφέρει τότε την ιστορική σημασία τους. Μόνον εκεί θά εδρη διζωντανό και επαναστατικό έχει λεχθή τά τελευταία χρόνια σ' όλους τούς κλάδους του πνεύματος; φιλολογία, τέχνη, γλωσσολογία, παιδαγωγική, φιλοσοφία, ιστορία, κοινωνιολογία, κριτική κτλ.

Τό μόνο τραπό τών δημοτικιστών ήταν δι περιόρισαν τή δράση τους σε πολύ στενό κύκλο και ό πολλός κόσμος δέν ώφελήθηκε απ' την κίνηση αυτή. Και τούτο, γιατί οι δημοτικιστάι με όλη τους την επαναστατική ιδιοσυγκρασία, είχαν ώστόσο τά φυλετικά μας έλατώματα του άτομισμού, της μικρολογίας και της άνικανότητας οιαδικής διοργανωτικής εργασίας, που τούς έμπόδιζαν να δώσουν στο κίνημά τους ισχυρή όργάνωση με ευρεία προπαγάνδα στις μεγάλες λαϊκές τάξεις.

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ

Ο Σ Α Β Β Α Σ

- 13

ΣΑΒΒΑΣ. — Βάσια, φίλε μου. Τι πάθανε; 'Ακουσε μονάχα τί λένε! 'Αγαπητέ μου!

ΒΑΣΙΑΣ. — ('Υποχωρώντας). Σάββα Γεγώροδιτς, μή, μή! Φύγετε από δω...

ΣΑΒΒΑΣ. — Βάσια, Βάσια, μά σύ, σύ...

ΒΑΣΙΑΣ. — (Φωνάζει). Μά δέν ξέρω εγώ! Δέν ξέρω τίποτε! Φοβούμαι!

ΛΥΠΑ. — (Παράφορα). 'Αντίχριστος! 'Αντίχριστος!

Β' ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ. — Για άκουσε, άκουσε! ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — Σε τσουρούφλιζε!... Νά τά λεφτά σου, νά! Μου κάθανε τίς τσέπες! Νά, νά, νά τά λεφτά σου, αντίχριστά! (Του πετά τά χρήματα).

ΣΑΒΒΑΣ. — (Σηκώνει τά χέρια του, σά να θέλει να χτυπήσει). Θά σάς δείξω εγώ!

Α' ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ. — Παιδιά, μη φοβόσαστε! Έδώ, εδώ!

ΣΑΒΒΑΣ. — (Σφίγγει δυνατά τó κεφάλι). Πονεί, πονεί... 'Ερχεται τó σκοτάδι.

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — 'Αρχίσανε οι σπασμοί! 'Ετσι, έτσι!

ΛΥΠΑ. — 'Αντίχριστος!

ΤΙΟΥΧΑΣ. — (Φωνάζει). Σάββα, Σάββα!

ΣΑΒΒΑΣ. — (Μένει για μιá στιγμή σε μιá βαθιά και φοβερή σκέψη. 'Υστερα ξαφνικά τεντώνεται, κυττάζει έτσι, ώσαν μπροστά του να ύψώθηκε κανένα φάντασμα, και με άσπτηρή, επίσημη φωνή φωνάζει, άποτεινόμενος σε κάποιον που θρίσκεται μακριά, άψηλά). 'Όστε είναι αλήθεια! 'Εχω δικιο, έχω δικιο!

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — 'Αδέρφια, τι κάδεστε; Αυτός... την εικόνα! Αυτός!

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΝΩΦΟΡΙ. — (Διασκέζει τόν όγλο, άνήσυχος). Τι είναι εδώ, αδέρφια, τί; 'Α - χά! Τόν πιάσατε; Πούδς είναι; Αυτός; Αί, εσύ; (Πιάνει τó Σάββα από τó μανίκι).

ΣΑΒΒΑΣ. — (Τόν στρώχνει με θυμό, σάν άφαιρέμένος). Μακριά!

ΦΩΝΕΣ. — Για δές τονε!.. Μήν τόν αφήνετε!

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — Κρατάτε τον!

ΒΑΣΣΙΑΣ. — (Φωνάζει). Φύγετε, Σάββα Γεγώροδιτς, φύγετε!

('Όσο κρατάει αυτή ή σκηνή ή Λύπα προσεύχεται,

ὁ Σπερόνσκη κυττάζει μὲ ἀχόρταγη περιέργεια, κι ἀπὸ πίσω τὸν κροφουκιάζει ὁ Τιούχας. Ὅλες οἱ φωνὲν ἐνώνουνται σὲ μιὰ τρομαγμένη, θηριώδη καὶ ἀγρία κραυγή).

ΦΩΝΕΣ. — Ἀπὸ κείνο τὸ μέρος! — Ναί, γιὰ πηγαινε μόνος σου! — Ἐχεις τὸ ξύλο; — Ἄχ, εἰσὶ, οὔτε μιὰ πέτρα δὲν ἔχεις! — Κράτα, κράτα, γιατί δὲ φύγει...

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΝΩΦΟΡΙ. — (Σηκώνεται ἀπὸ τὴ γῆ, δίνει διαταγές). Τριγυρίστε τον, ἀδέρφια, τριγύρω! Ἔχετε τὸ νοῦ σας μὴ φύγει ἀπὸ τὸ ποτάμι! Ἐμπρός, ἐμπρός, κουράγιο!...

ΦΩΝΕΣ. — Πήγαινε μόνος σου. — Χώθηκε μιὰ φορά! — Βάρδα — ἔτσι! — Κρατήστε τον, κρατήστε τον! — Ἄ - χά...

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — (Στρογγυλίζει). Βαρίτε τον, τὸν ἀντίχριστο, βαρίτε τον!

ΣΑΒΒΑΣ. — (Ὁ κίνυνος τὸν κάνει νὰ συνέρθει. Κυττάζει γύρω του μὲ ταχὺ βλέμμα, προσέχει τὸ δρόμο πρὸς τὸν ποταμὸν, καὶ στυγνῶς σὴν τὴν σκὴν ἀπὸ τὴν ὁρμή, ὁρμᾶ ἀμέσως ἐμπρός). Μικριὰ τέρατα!...

ΦΩΝΕΣ. — Ἔρχεται, ἔρχεται! Κρατήστε τον! Ὁχι, ἀδέρφια! Ἔρχεται, ἔρχεται! (Ἐποχωροῦν σχηματίζοντας μισόγυρο μπροστὰ στὸ Σάββα καὶ σπρώχνουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ὁ Κοντράτης ἀρχίζει καὶ κάνει σπὸν ἄερα, μπροστὰ στὸ Σάββα, μὲ τὸ χέρι τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, καὶ ὅσο κρατᾷ ἢ σκιηὴ ἐξακολουθεῖ τὸ ἴδιο).

ΣΑΒΒΑΣ. — (Ὁρμώντας). Ἐμπρός-ὄς! Δρόμο!... Ἐμπρός... Μαλεῦτε τις σφῆρες σας, σαλιὰ! Κάντε δρόμο! Ἐμπρός-ὄς!

ΦΩΝΕΣ. — Ἔρχεται!
(Ἐκκόβοντας ἀπὸ τὸν ὄγλο ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης, φράζει τὸ δρόμο στὸ Σάββα καὶ τὸν κυττάζει ἀγριωμένα. Ὁ Σάββας τὸν ζυγώνει πολὺ, σκεδὸν τὸν ἐνγίζει καὶ σταματᾷ).

ΣΑΒΒΑΣ. — Λοιπὸν;
(Μικρὴ πάγη ὁ διάλογος γίνεται μὲ μισή φωνή, σκεδὸν ἦσυχια).

ἩΡΩΔΗΣ. — Εἶσαι σύ;

ΣΑΒΒΑΣ. — Ἄ, εἶσαι σύ; Ἄφησέ με..

ἩΡΩΔΗΣ. — Ὁ ἄνθρωπος;

ΣΑΒΒΑΣ. — Ναί. Ἄσε με!

ἩΡΩΔΗΣ. — Ἦθελες τὸ Σωτήρα; Τὸ Χριστό;

ΣΑΒΒΑΣ. — Σοῦ εἶπανε ψέμματα.

ἩΡΩΔΗΣ. — Οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ μὲ γελάσων. καὶ ὁ Χριστὸς ὄχι. Πῶς σὲ λένε;

ΣΑΒΒΑΣ. — Σάββα. Κάνε τόπο, σοῦ λέω!

ἩΡΩΔΗΣ. — Συχώρεσε τὸ θυμὸ σου Σάββα: Βιάτα!

(Τὸν γυτοῦν βαρῶς μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι, ἀπὸ κεῖ καὶ ὁ Σάββας δὲν περιμένει τὸ γυτοῦμα. Ὁ Σάββας κυττάζει μὲ τὸ ἓνα πόδι. Ὁρμᾶ ὁ ὄγλος καὶ τὸν σηκώνει.)

ΦΩΝΕΣ. — Βάρα τον! Ἄ-χά.. ἔτσι... Γυρίζει... Βόσα τον!...

ΒΑΣΙΛΙΑΣ. — Μὰ τί εἶναι αὐτό; Ἄ - ἄ - ἄ!... (Κοιτάει τὸ κεφάλι του, φεύγει κλαίγοντας).

ΣΑΒΒΑΣ. — (Παλεύει ἀπελπιστικά. Φαίνεται γιὰ μιὰ στιγμὴ φοβερός). Ἀφήστε με... Ὡ-ὦ-ὦ!... (Πέφτει).

ΦΩΝΕΣ. — Ἀκόμα! — Μιὰ! — Ἄ - χά, — Βάρα! Ἐτοιμος! — Ὁχι ἀκόμα — Ἐτοιμος — Τὴ κυττάζει; — Βάρα! Ἐτοιμος....

ΦΩΝΕΣ. — Κουνιέται.....

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΝΩΦΟΡΙ. — Πέτια, ἔχεις σουγιά; Χάδεψέ τον μὲ τὸ σουγιά! Στὸ λάργυρο!

ΚΟΝΤΡΑΤΗΣ. — (Τὸν σταυροκοπᾷ). Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ! Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ... (Ἀκούγονται ἀπὸ πίσω δυνατὲς φωνές: «Ἔρχονται - Ἔρχονται». Ὁ κόσμος ταράζεται, ἀραιώνει).

ΦΩΝΕΣ. — Τὴ φέρνουν — Φτάνει πιά! — Ὁχι, ἀκόμα μιὰ φορά. — Νά! Τοῦ κατέβασε μιὰ στά μούτο! — Τὴ φέρνουν! — Ἀδέρφια, τὴ φέρνουν τὴν εἰκόνα! — Τὴ φέρνουν!

ἩΡΩΔΗΣ. — Ἄφ φτάνει πιά! Γιὰ δὲς τους, πῶς χαίρονται, θεριὰ ἀναθεματισμένα!

ΦΩΝΕΣ. — Μὰ τὸ Θεό, ἔρχονται! Καλὰ εἶσαι ἐδῶ χάμα, καλά. — Θέ μου, νὰ μὴν ἀργήσουμε. — Μὰ φτάνει πιά! — Καὶ σύ, τί λυπᾷσαι; σίμπως εἶναι δικό σου τὸ κεφάλι; — Ἀκόμα μιὰ φορά! — Πᾶμε.....

(Σκορπίζον, καὶ φαίνεται πεσμένο τὸ παραμορφωμένο πτώμα τοῦ Σάββα).

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΝΩΦΟΡΙ. — Ἄχ, τρέπε! νὰ τὸν τραβήξουμε ἀπὸ δῶ δὲν εἶναι καλά ἔτσι μὲς στὸ δρόμο. Βρώμικα! Παιδιά! Ἀκοῦστε παιδιά! Μωρὲ κόσμος μιὰ φορά!.

(Φεύγει πίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ἔρχεται κατόπι του τὸ πλῆθος. Ἀσυνάρτητες φωνές. Ὁ Σπερόνσκη κι ὁ Τιούχας πλησιάζουν προσεχτικά τὸ πτώμα, κάθονται δεξιὰ κι ἀριστερὰ τοῦ, σκυφοί, καὶ τὸ κυττάζουν ἀχόρταγα. Ἐχουν κατὶ τὸ θηριώδες στὶς στάσεις τους μὲ τοὺς τευτωμένους λαμούς τους).

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ. — (Μυστηριωδῶς, μὲ ἀπαλοὺς ὀφθαλμούς). Πέθανε! Δὲν ἔχει μάτια!

ΤΙΟΥΧΑΣ. — (Μέσα σ' ὄλες τις ζαρωματιές τοῦ προσώπου του ξεχωρίζει τὸ ἀκράτητο γέλιο του). Πάψε πάψε! (Σφίγγει τὸ στόμα μὲ τὸ χέρι του).

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ. — Μὰ τὸ πρόσωπο εἶναι ἦσυχον. Κυττάξτε. Ἀντώνη Γεγώροβιτς. Γιατὶ γνώρισε τὴν ἀλήθεια!

ΤΙΟΥΧΑΣ. — (Ἐσπᾷ σὲ γέλια). Μὰ τί... ἀστεία... μούρον... τὸν ἔχει! (Γελᾷ). Μοῦρη!

(Γελᾷ. Τὸ γέλιο διαπερνᾷ τὰ δάχτυλά του, μεγαλώνει, γίνεται ἀκούατο καὶ μεταμορφώνεται σὲ σφύρισμα. Ὁρμᾷ ὁ ὄγλος κρούοντας τὸ πτώμα, τὸ Σπερόνσκη καὶ τὸν Τιούχα. Οἱ καμπάνες τοῦ μοναστηριοῦ ἀογίζουν νὰ γυτοῦν, ὅπως τὸ Πάσχα, κι ἀργίτων νὰ πέλνουν, νιλιάδες φωνές).

Ο ΟΧΛΟΣ. — «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτω θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος. Χριστὸς.....»

ΛΥΠΑ. — (Ὁρμᾷ πρὸς τὸ πλῆθος, ψάλλοντας). Χριστὸς ἀνέστη.....

(Τὸ πλῆθος τοὺς κούβει ὀλους. Ἐχουν ἀνοικτὰ τὰ στόματα, μουλωμένα τὰ μάτια. Διαπεραστικά φωνάζουν οἱ σελιμισμένοι, οἱ παραμορφωμένοι, οἱ τρελοὶ. Μιὰ σκηνὴ «πίνουσαι». Κάπου ἀπὸ βαθὰ τὸ γέλιο τοῦ Τιούχα. Ἡ θοισιμυτευτικὴ ψολιωδία δυναμιώνει. Ἐπέφτει σὲ ἄγιοι βοή. ποὰ σκεπάζει ὅλα τὰλλα. Καυπονομοσιές).

Ο ΟΧΛΟΣ. — (Βοῶντας) «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτω θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος. Χριστὸς ἀνέστη.....»